

SAMEN ZORGEN IN DE BUURT: HOE KUNNEN PARTNERS EN HAN WERKEN AAN TOEKOMSTBESTENDIGE WIJKEN?

Zorg en ondersteuning vinden meer en meer in iemands eigen leefomgeving plaats. Professionals in Zorg en Welzijn stemmen hun werk daardoor steeds vaker in lokale netwerken af, met formele en informele verzorgers. Maar hoe orkestreer je die samenwerking? Hoe leren we van elkaar? En hoe zorgen we dat de uitkomst impact heeft en duurzaam is?

OPEN UP NEW HORIZONS.

HAN UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

Die vragen staan centraal in alle programma's waar de samenwerkende *Centres of Expertise Bestendige Zorg* en *Krachtige Kernen en Wijken* een coördinerende rol vervullen in de regio. Samen met onze partners werken we aan één gemeenschappelijk doel: sterke buurten, veerkrachtige netwerken en toegankelijke zorg dicht bij huis. Door informele en formele netwerken slimmer met elkaar te verbinden, creëren we eerlijke kansen op een gezond leven voor iedereen. Een gemengd gezelschap in de domeinen Wonen, Welzijn en Zorg draagt daar z'n steentje aan bij: professionals, beleidsmakers, ondernemers onderzoekers en, niet te vergeten, inwoners!

WAAROM SAMENWERKENDE COE'S?

De bevolking vergrijsst, de druk op zorg en welzijn stijgt, en de verschillen in gezondheid en bestaanszekerheid tussen arm en rijk worden steeds groter. Tegelijk kampen de sectoren met personeelstekorten en stijgende druk op voorzieningen. Als we niets doen, zijn vooral kwetsbare mensen hier uiteindelijk de dupe van. De noodzaak om zorg anders te organiseren - menselijker, slimmer, meer lokaal - is overal voelbaar. Inwoners moeten vaker langer zelfstandig blijven wonen, met passende ondersteuning in hun eigen wijk. Maar dat lukt alleen als welzijns- en zorgprofessionals en informele netwerken - van familie tot buurtnetwerk - effectief samenwerken.

Precies dáár komen de samenwerkende Centres of Expertise van de HAN in beeld. De Samenwerkende CoE's willen een aanjager zijn voor verandering.

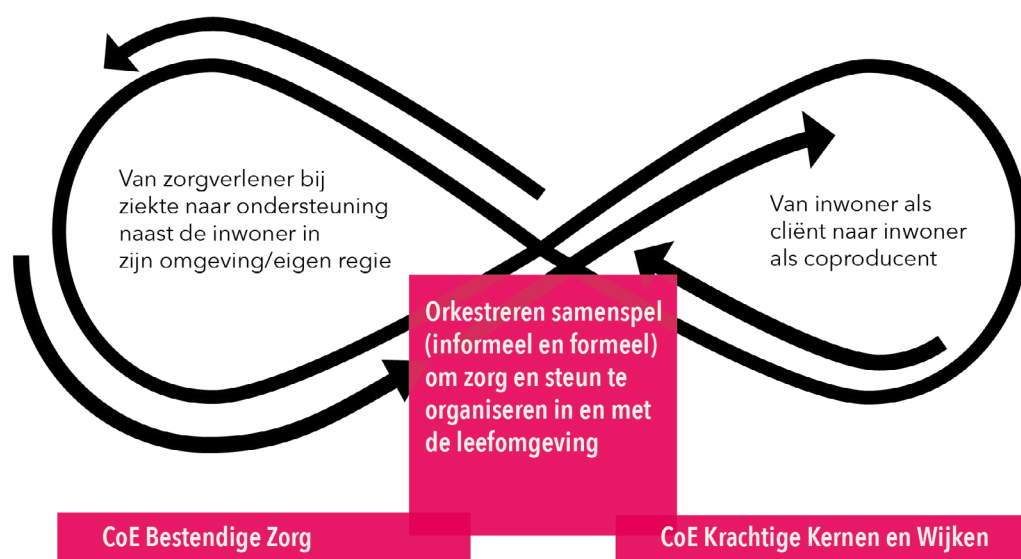
Een versneller, vooral, van de hierboven geschetste maatschappelijke transitie. Dat doen we door mensen, kennis en innovatieve oplossingen voor complexe vraagstukken in wijken samen te brengen en samenwerkingsverbanden lerend en onderzoekend te maken. Alles voor dat ene doel: zorg en ondersteuning toekomstbestendig maken voor inwoners in kwetsbare posities, door ze toegankelijk, betaalbaar en van hoge kwaliteit te houden, met inzet van digitale middelen en goede ondersteuning voor professionals.

Vanuit regionale samenwerkingen laten de Centres hun unieke krachten samensmelten: waar CoE Bestendige Zorg vertrekt vanuit de (zorg)vraag van de individuele inwoner, werkt CoE Krachtige Kernen juist vanuit de gemeenschap en de kracht van netwerken.

Gezamenlijk werken de beide Centres aan de volgende overkoepelende thema's:

- Gezondheidsbevorderende leefomgeving;
- Toegankelijke informatie en voorzieningen;
- Digitale zorginnovaties;
- Samenwerking tussen formele en informele zorgverleners;
- De wijk als innovatieve leeromgeving.

Daarnaast hebben zowel het CoE *Bestendige Zorg* als het CoE *Krachtige Kernen en Wijken* ieder hun eigen inhoudelijke thema's.

VERSNELLEN OP MAATSCHAPPELIJKE OPGAVEN

De omslag naar toekomstbestendige zorg- en leefomgevingen vraagt om duurzame, domeinoverstijgende samenwerkingen waarin we gezamenlijk blijven leren over wat wel en niet werkt in het verkleinen van sociaal-economische gezondheidsverschillen.

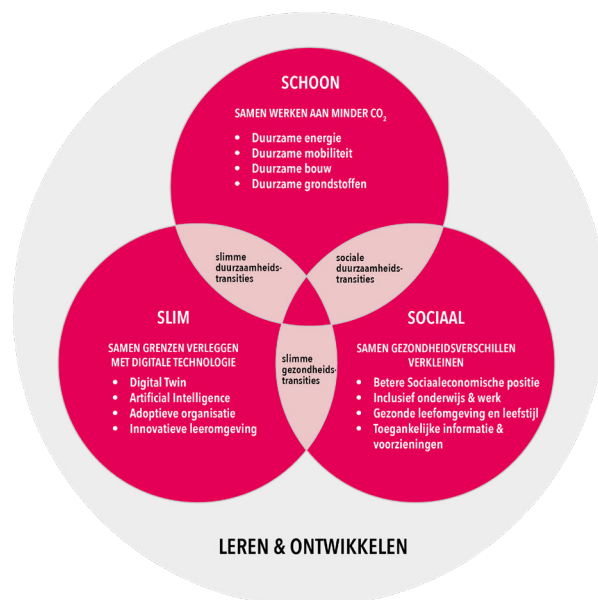
Om dit realiseren heeft het werkveld ten eerste toegang nodig tot expertise rondom *netwerken*. Leren in netwerken alleen al zorgt voor de gewenste versnelling binnen de regionale programma's en is de belangrijkste propositie vanuit de HAN voor samenwerkingsverbanden en partners. Versnelling zit 'm ook in het gezamenlijk delen van expertise op nationale schaal, zoals via de thematafel *Gezondheid, Zorg en Welzijn* waarin de Vereniging Hogescholen, SPRONG-groepen, lectorenplatforms en samenwerkingsverbanden van CoE's zitting hebben. De opgebouwde expertise maakt het mogelijk de methodiek op te schalen naar nieuwe programma's en de transfer te faciliteren naar andere regionale gebieden.

De leergang 'Netwerkleiderschap' is bedoeld voor projectleiders, programmaleiders of kwartiermakers in complexe netwerk-samenwerkingen. In de leergang denken we na over de maatschappelijke opgave en het speelveld van belanghebbenden. Wat zijn kenmerken van netwerken, welke vormen kennen we en wat zijn variabelen die invloed hebben op de dynamiek? Welke strategieën kan de cursist zelf hanteren om beweging te creëren? Ook netwerksturing en inrichting komt aan bod: hoe stuur je een netwerk enerzijds en bied je ruimte voor organische ontwikkeling anderzijds? Welke structuren en instrumenten zijn daar helpend bij? En, hoe monitoren we onze voortgang, hoe tellen en vertellen we over onze impact? Welke rol spelen belanghebbenden van het netwerk hierbij?

VERBINDING MET HAN-STRATEGIE EN ZWAARTEPUNTEN

De HAN heeft een visie ontwikkeld om tot een krachtiger onderzoeksorganisatie te komen en met praktijkgericht onderzoek meer impact te maken in de regio. Dit doet de HAN vanuit drie zwaartepunten: *Smart Region* (Slim), *Sustainable Energy & Environment* (Schoon) en *Fair Health* (Sociaal). De CoE's Bestendige Zorg en Krachtige Kernen en Wijken opereren vanuit met name het zwaartepunt van Fair Health.

Ze geven invulling aan alle 4 themalijnen binnen dit zwaartepunt: 'Betere sociaaleconomische positie', 'Inclusiever onderwijs en werk', 'Gezonde leefomgeving en leefstijl' en 'Toegankelijke Informatie en voorzieningen'. Er bestaat daarnaast een stevige koppeling met enkele lijnen van het zwaartepunt Smart Region: 'innovatieve leeromgevingen', 'digitalisering' en 'adoptieve organisatie'.

DE LEEROMGEVING: MULTIDISCIPLINAIR, MULTISECTORAAL, MULTIREGIONAAL EN MULTILEVEL

De regio fungeert als leeromgeving en 'campus' waarin studenten, onderzoekers en docenten van verschillende opleidingen en academies (multidisciplinair) samen leren en innoveren. In de regionale innovatieprogramma's voeren we via zogeheten 'innovatiehubs' en 'labs' praktijkgericht onderzoek uit in samenwerking met verschillende praktijkpartners. Alle programma's dragen op hun eigen manier bij aan het bouwen van veerkrachtige gemeenschappen, waarin mensen langer zelfstandig en gezond kunnen leven.

Naast de inbreng van expertise vormt de inzet van onderwijs daarmee een belangrijk element in de domeinoverstijgende samenwerking.

Studenten uit het mbo, hbo en wo (multilevel) leren in Labs en Werkplaatsen praktische vaardigheden aan, binnen en buiten hun vakgebied, en ontwikkelen creatieve oplossingen voor complexe, maatschappelijke vraagstukken. We onderscheiden verschillende soorten werkpleklers, waarbij het uitgangspunt is dat de praktijk leidend is:

1. Interprofessioneel praktijkleren (IPL): iedere 20 weken zijn 2de-jaars studenten actief betrokken in praktijkleren vanuit de opleidingen zorg en welzijn, gedurende 1 dag per week.
2. Praktijkinnovatie Zorg en Welzijn: 3e- en 4e-jaars studenten voeren in groepen een praktijkgericht onderzoek uit waarin gezondheid en welzijn van mensen centraal staat. Een mix van studenten van verschillende opleidingen gaat samen aan de slag.
3. Stage: beroepsspecifieke stage met interprofessionele ontmoetingen: 3de- en 4de-jaars studenten van zorg, welzijn en sport volgen hun stage (veelal meerdere dagen per week), met daarbij mogelijkheden tot verdieping in interprofessioneel samenwerken.

DE PROGRAMMA'S

Wat alle programma's verbindt, is de overtuiging dat verandering begint bij samenwerking en kennisontwikkeling. Échte impact ontstaat niet in beleidsstukken of ivoren torens maar in buurthuizen, keukentafels en leerpleinen. *Samen zorgen in de buurt* is dus niet zomaar een slogan. Het is een manier van werken - van samen leven. Die filosofie staat centraal in onze programma's. Neem het programma *Technologie: Van Idee naar Brede Inzet*, dat technologie inzet om kwetsbare inwoners in hun zelfstandigheid te ondersteunen, zoals met de *Sensitieve Virtuele Assistent*. Een vergelijkbaar vertrekpunt zien we terug in het programma *Prehabilitatie en Revalidatie*. Daar draait het om de kracht van voorbereiding: hoe kunnen we patiënten vóór een operatie fysiek en mentaal fitter maken om zo een warme, passende terugkeer naar huis te ondersteunen. Of denk aan de *Regio Deal Arnhem-Nijmegen*, dat inwoners actief betreft en waarin we kennis opbouwen over succesvolle integrale aanpakken om de leefbaarheid in kwetsbare wijken en dorpen te verbeteren. Nog zo een is *Werkplaats Sociaal Domein* waarin we de mogelijkheden vergroten voor mensen in kwetsbare posities om mee te doen in de samenleving. Bijvoorbeeld rondom thema's als eenzaamheid, armoede of ouder worden.

Om al de inspanningen voor de programma's te evalueren kan men gebruik maken van het programma *Lerend Monitoren op Impact*, een cyclisch, interactief proces waarin betrokkenen - zoals professionals, beleidsmakers en inwoners - in dialoog reflecteren, waarbij we kijken naar de verschillende perspectieven van stakeholders. Een uitgebreide beschrijving van onze programma's staat op de webpagina *Samen zorgen in de buurt*.

WAARDEPROPOSITIE

De inspanningen van de samenwerkende CoE's en hun partners laten zien dat samenwerken loont. Dat kennis, onderwijs en praktijk samen meer zijn dan de som der delen. En dat structurele verandering mogelijk is als die geworteld is in de regio, gevoed door data en ervaring, en gedragen door mensen die willen leren en vernieuwen.

Bij de samenwerkende Centres of Expertise nemen we onze partners stap voor stap mee in een proces waarin de waardepropositie zich in verschillende fasen manifesteert. Zo werken we met het *Arena-Tribune*-concept: hiermee creëren we een leer- en innovatieruimte waarin aandacht is voor het experiment in de praktijk (de arena) en het samen leren hiervan door mee te kijken (tribune) zodat alle direct en indirect betrokkenen leren. Het maakt de kennisproductie en innovatie zichtbaar, en draagt bij aan kennisdeling richting onderwijs en praktijk. Het *Arena-Tribune*-concept is onderdeel van de propositie vanuit de samenwerkende CoE's.

Fase A: Ontwerp

In de ontwerpfase staat het inrichten van het programma centraal. De regiomakelaar speelt in deze fase een voorname rol. Hij/zij begeleidt de en bekijkt welke partners uit het netwerk een bijdrage aan de oplossing kunnen hebben (netwerkontwikkeling). Dat gebeurt bijvoorbeeld via de verhelderingskamer. Alles is gericht op de gewenste transformatie. Vervolgens formuleren we samen de ambitie (beoogde impact) en bepalen we hoe deze impact gemeten wordt.

Op basis van de centrale thema's en uitgangspunten van de CoE's wordt een leer- en/of onderzoeksprogramma ontwikkeld om te komen tot samenwerking: domeinoverstijgend, met participatie van inwoners, ervaringsdeskundigen en studenten, meerjarig en gebruikmakend van het *Arena-Tribune*-concept. Vervolgens krijgt de financiering vorm: via externe en interne subsidies, co-financiering, en bijdragen "in cash" of "in

kind". Tegelijkertijd wordt de partnerschapsovereenkomst opgesteld, inclusief de inrichting van governance (beslisstructuur). Voor de uitvoering wordt een projectorganisatie ingericht. Tot slot wordt een communicatiepakket aangeboden en inhoudelijke afspraken gemaakt over de rol van de communicatiecoördinator, die zorgt voor kennisdeling via evenementen, sociale media en andere middelen. In feite is de inrichting van het programma een cyclisch proces.

Fase B: Uitvoering

In de uitvoeringsfase komt het programma tot leven. Hier heeft de leer- en/of onderzoekscoördinator namens de HAN een spilfunctie. Het programma wordt in deze fase uitgevoerd, waarbij we onze bestaande expertise inbrengen en ons netwerk koppelen aan de thema's van de samenwerkende CoE's. We verbinden ons onderwijs via Labs en Werkplaatsen, zodat studenten en docenten daadwerkelijk kunnen bijdragen aan real-life maatschappelijke vraagstukken. We stellen een gericht communicatieplan op om de zichtbaarheid van het programma te waarborgen. Binnen deze fase wordt voortdurend gewerkt aan impactmeting, zodat helder wordt wat het programma daadwerkelijk oplevert.

Fase C: Afronding en valorisatie

In de afrondingsfase staat de transfer en valorisatie centraal. De opbrengsten – zoals onderwijsinstrumenten, tools en werkvormen – worden in beeld gebracht en overdraagbaar gemaakt binnen het netwerk. Ze worden vertaald naar het werkveld en het onderwijs, bijvoorbeeld via bijeenkomsten of artikelen. Dat gebeurt via de versnellingskamer. Daarnaast vindt transfer plaats binnen en buiten het programma, zowel regionaal als landelijk. De ontwikkelde kennis en methoden worden verrijkt en vastgelegd in de kennisbank van de CoE's, zodat zij duurzaam beschikbaar blijven. Gedurende alle fasen loopt de communicatie en ondersteuning van het programmabureau als rode draad mee. Daarmee wordt geborgd dat kennisdeling, zichtbaarheid en organisatorische ondersteuning structureel aanwezig zijn, en dat de gezamenlijke waardepropositie stap voor stap versterkt en zichtbaar gemaakt wordt.

FASE A	FASE B	FASE C
ONTWERP - Vraagarticulatie en netwerkvorming - Formuleren gezamenlijke ambitie en impactmeting - Ontwikkelen leer-/ onderzoeksprogramma (Arena/ Tribune) - Financiering vormgeven (subsidies, co-financiering, bijdragen in cash/kind) - Partnerschapsovereenkomst inclusief governance - Inrichten projectorganisatie - Communicatiepakket en afspraken over kennisdeling	UITVOERING - Uitvoeren onderzoek- en leerprogramma - Inbrengen expertise en netwerk koppelen aan thematieken - Onderwijs verbinden (Labs, werkplaatsen, IPL/PZW, minoren) - Gericht communicatieplan voor zichtbaarheid - Lerend monitoren op impact - Arena en Tribune - Masterclasses/leersafari's	AFRONDING EN VALORISATIE - Opbrengsten (tools, werkvormen, instrumenten) in beeld brengen en overdraagbaar maken - Vertalen opbrengsten naar werkveld en onderwijs (bijeenkomsten, artikelen) - Transfer binnen en buiten programma (regionaal en landelijk) - Kennis en methoden vastleggen in kennisbank - Verkennen kansen voor onderwijsvernieuwing (regulier en LLO)

SAMENWERKEN MET HAN: KANSEN VOOR VERNIEUWING

Of het nu gaat om sociale verbinding of gezondheid, de sleutel ligt in de uitvoering van gerichte programma's met gebruik van lokale netwerken. Samen met de partners spelen de Centres of Expertise *Bestendige Zorg* en *Krachtige Kernen* een belangrijke rol in maatschappelijke verandering. Een cruciale rol van de CoE's is onder meer die van bruggenbouwer. Mede hierdoor worden de programma's gedragen door onderwijsinstellingen, zorgorganisaties, gemeenten, woningcorporaties, welzijnspartijen en burgerinitiatieven. Dit biedt voordelen op meerdere fronten:

- Gedeelde maatschappelijke opgaven: de CoE's zorgen dat partijen samenwerken aan een gemeenschappelijk doel met directe maatschappelijke meerwaarde;
- Kennis en innovatie: via de HAN hebben partners toegang tot lectoraten, studenten en praktische onderzoeksresultaten;
- Financieringsmogelijkheden: dankzij gezamenlijke subsidieaanvragen en cofinanciering uit het werkveld ontstaat structurele continuïteit;
- Lerend monitoren: projecten worden niet alleen geëvalueerd, maar ook onderweg bijgestuurd op basis van wat werkt: een aanpak die zorgt voor duurzame impact.

MEER WETEN?

Neem dan contact op met Wendy Kemper van CoE Bestendige Zorg (wendy.kemper@han.nl) of Jonathan van Deutekom van CoE Krachtige Kernen en Wijken (j.vandeutekom@han.nl).

OPEN UP
NEW **HAN_**UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES
HORIZONS.